

PRŮVODCE OLOMOUCÍ

Kateřina Stejskalová

Olomouc. Praha : Statutární město Olomouc, Odbor vnějších vztahů a informací, 2008. ISBN 978-80-7061-666-6. Vytiskla Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana. Návrh a zpracování reliéfní grafiky: David Linek a Jakub Hönetschläger.

Senzorický deficit, respektive ztráta či výrazné snížení zrakové percepce významným způsobem zasahuje do všech složek běžného života jedince a některé z nich výrazným způsobem limituje. Jednou ze složek, které jsou nejmarkantněji determinovány těžkým zrakovým postižením, je oblast prostorové orientace a samostatného pohybu. Výkon v této oblasti má přímý vliv na kvalitu života jedince se zrakovým postižením a odráží se v úrovni jeho socializace, respektive sociální integrace. Z tohoto aspektu je zvládnutí dovedností prostorové orientace a samostatného pohybu primární.

Další aspekt, z pragmatického hlediska druhotný, nicméně neméně důležitý, představuje absence vizuálního estetického prožitku – možnosti vnímat například architektonické skvosty naší historie v průběhu orientace v prostředí. Žijeme sice v době mohutného rozvoje informačních a komunikačních technologií, které pomáhají bourat pomyslnou zeď, tvořící informační bariéru pro osoby se zrakovým postižením, nicméně v oblasti vnímání estetických informací si ponechává své nezastupitelné místo hmat a jeho kompenzační role náhradníka a zprostředkovatele.

Publikace *Průvodce Olomoucí* není „pouhým“ průvodcem nebo názornou pomůckou – může být právě zprostředkovatelem estetického a kulturního zážitku vnímaného hmatovou cestou. Své specifické místo by také mohl a měl nalézt jako integrální součást výuky, respektive výuky prostorové orientace a samostatného pohybu.

Průvodce Olomoucí v Braillově písmu s 21 reliéfními vyobrazeními historických památek Olomouce je prvním průvodcem v bodovém písmu na Moravě. Jeho vznik iniciovalo TyfloCentrum Olomouc, o.p.s., které se nechalo inspirovat vydáním *Královské cesty* v Praze. Publikaci vydal Magistrát města Olomouce

v závěru roku 2008 a veřejnosti byla představena na knižním veletrhu LIBRI Olomouc ve dnech 20.–22. listopadu 2008.

V *Průvodci* je tyflograficky (reliéfně graficky) zachyceno 21 nejvýznamnějších olomouckých historických památek (za všechny můžeme jmenovat radnici, orloj, Dóm, Mariánský sloup, sloup Nejsvětější Trojice, olomoucké kašny, kostely a řadu dalších) doplněných stručnými historickými poznámkami. Historické souvislosti jsou prezentovány v Braillově písmu a ve zvětšeném černotisku zároveň. Bohužel, zvolený typ písma nepatří mezi optimální z hlediska čitelnosti pro osoby slabozraké nebo se zbytky zraku (tzv. bezpatková písma). Celkovou percepci textu může dále komplikovat současná přítomnost bodů Braillova písma v černotisku.

Dále jsou zde prezentovány 2 okruhy městem, po kterých se může osoba se zrakovým postižením vydat – nejdříve v taktilně upraveném schématu, posléze prakticky v ulicích Olomouce, a jednotlivé památky si nechat zprostředkovat nejen verbálně, ale díky *Průvodci* rovněž taktilně. V tomto případě bychom doporučovali doplnit schematické znázornění okruhu na plánu adekvátním popisem trasy, relevantním z hlediska zásad a technik prostorové orientace.

Z hlediska efektivnosti grafických reliéfních zobrazení zde nacházíme řadu problematických míst – nadbytečné množství detailů, které jsou buď hmatově nediferencovatelné, nebo výrazným způsobem znesnadňují analýzu a syntézu hmatových informací a jejich integraci do ucelené představy. V některých případech nejsou globální zobrazení adekvátně velká (aby mohla pojmut třeba jen dílčí detaily – příkladem může být socha na Merkurově kašně). Vhodným řešením by mohl být ilustrativní stručný popis vystihující charakter a specifické rysy budovy či objektu.

V tomto smyslu bychom dále považovali za přínosné zobrazit navíc konkrétní výřez objektu, který je určitým způsobem zajímavý či charakteristický, opět s ohledem na přiměřenou míru detailnosti zobrazení. Pokud by reliéfní grafická zobrazení měla získat optimální parametry pro kategorii osob slabozrakých, vyžadovala by úpravy z hlediska barevného schématu, adekvátní kontrastnosti jednotlivých linií a rovněž omezení množství detailů.

Přes všechna „ale“, která byla na předchozích řádcích prezentována, považujeme *Průvodce Olomoucí* za jeden z kroků, které ilustrují rozšíření sféry zájmu odborné i laické veřejnosti nejen na oblast podpory uspokojování „nezbytných základních potřeb“, ale i těch vyšších, estetických potřeb osob se zrakovým postižením.

Tento text nemá za cíl kritizovat či znevažovat vydanou publikaci, ale pouze poukázat na její možné problematické body a slabá místa, aby příští vydání mohlo být pro osoby se zrakovým postižením optimální, efektivnější a v neposlední řadě rovněž efektnější z hlediska estetického prožitku.

Adresa pracoviště:

Mgr. Kateřina Stejskalová

Ústav speciálněpedagogických studií

Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Žižkovo náměstí 5

77140 Olomouc